

Budapest-blokk

Nem a választást, az országot kell megnyerni!

Kardos Ernő Karácsony Gergellyel beszélget

Nem tudom, hisz-e az asztrológiában, mindenestre csillagjegye azonos Orbán Viktoréval. Mindketten Ikrek, e jegy szülöttje szereti a hatalmat, képes irányítani az embereket, szereti a kihívásokat, tele van tervekkel, és kiválóan kommunikál. Kihagytam valamilyen alaptulajdonságot, ami a hatalom gyakorlásához kell?

Először is nem hiszek az asztrológiában. Másodszor pedig nem hiszek a hatalomban sem. Nem foglalkoztat, hogy a felsoroltak mindegyike valóban szükséges-e a hatalom gyakorlásához. Abban viszont biztos vagyok, hogy a hatalom szeretete rám biztosan nem jellemző.

Mondja ezt főpolgármesterként, a köztudottan a legnagyobb legitimitással rendelkező közjogi méltóságként, akit a nép közvetlen szavazataival választ?

Persze tudom, álszentnek hat, hisz lassan már tíz éve közszereplő vagyok, de mégis állítom, hogy egészen biztosan nem vagyok hatalomszerető ember. Azt az elvet vallom – amit mások mellett Bibó is –, hogy a hatalom demoralizál, a hatalom igazolásra szorul, a hatalomgyakorlás csak valamilyen morális céllal kaphat felmentést. Én minden döntésemben erre törekszem.

Viszont szavakkal bármit, még a diktatúrát is lehet igazolni.

Téved, én például nem látom az Orbán-féle hatalom hiteles erkölcsi igazolását, sőt... A saját politikai törekvéseim viszont reményem szerint azok javát szolgálják, akik megválasztottak, és főleg azokét, akik védelemre szorulnak. Nem véletlenül hangoztatom olyan gyakran, hogy elsősorban a budapestiek érdekeit szolgálom, nem egy politikai klikkét, mint a kormányfő, Orbán Viktor.

3

Ha mindezt a döntései erkölcsileg igazolnák, hogy nem csak a fővárost, de a teljes magyar választói közösséget képviselnie kell, akkor a miniszterelnökséget is vállalná?

Nekem most az a dolgom, hogy jó főpolgármester legyek. A városnak és az országnak is rossz hír lenne, ha arra kényszerülnék, hogy vállaljam a miniszterelnök-jelöltséget. Az ugyanis azt jelentené, hogy a kormány nem hagyja élni a városomat, ezért le kell győzni a kormányt. Ide-áig nem szeretnék eljutni. De természetesen segítem az ellenzéket. Fontos számomra, hogy a Párbeszéd és a zöldpolitika meghatározó szerepet kapjon az ellenzéki együttműködésben.

Egy kisvárosban született, Fehérgyarmat akkoriban talán még vá-

ros sem volt. A környéken született-e olyan politikus, aki az ön számára is példaadó?

Ilyesmin sem szoktam filozofálni. Valóban Fehérgyarmaton születtem, de életemben talán kétszer jártam ott. Egyszer, amikor a világra jöttem, másodszor pedig amikor a helyi kórház környékén kampányoltam. Fehérgyarmat szülötte Borbély Szilárd, a pár éve elhunyt zseniális költő-író, akinek a *Nincstelének* című regénye az én gyerekkoromat is idézi, ez az egyik legerősebb könyv a szegénységről. A születésemkor a családom Csengerben élt, ott gyerekeskedtem. Miként Eszenyi Enikő is, akit nagyon sokra tartok. Kiváló színésznő, rendező és remek színházi vezető.

Ez most politikai üzenet is lehetne a Vígszínház igazgatójának, akit sokan élesen támadtak azért, mert nem állt ki a kormány színházi életet feloldó törvénye ellen? Vagy válasz az előbbi kérdésemre?

Csak eszembe jutott, egyébként pedig elismerem a jogot, hogy Eszenyi más módját választja a Vígszínház megóvásának, mint az utcára kivonuló, tüntető többség. Megvalom, alapesetben én sem vagyok forradalmár alkat, másoktól nem kérem számon, hogy olyan eszközöket alkalmazzon a hatalom brutalitása ellen, amelyet én magam helyesnek tartok. Közben arra azért büszke vagyok, hogy a kormány színházi törvénye elleni tiltakozásul sok általam becsült művész társaságában elmondhattam a gondolataimat.

Csenger kisváros Magyarország északkeleti szegletében, a román határ mellett található Árpád-kori tele-

pülés, amely a rendszerváltás után lett város. Mennyi ideig élt ott?

Hároméves koromig, aztán átköltöttünk Nyírtassra, ott tízéves koromig éltem, aztán jött a középiskola Debrecenben, később az egyetem Budapesten.

Szerette a laza falusi életet, vidéki-ként később nem szorongott a fővárosban?

A kisebbségi komplexus teljesen idegen tőlem. Egyébként a külvilág által láthatónál azért többet szorongó, belső dilemmákkal küzdő ember vagyok, de vidéki létem miatt semmi frusztráció nincs bennem. Látom ugyan a nyírségi lét hátrányait. Miután súlyosan diszlexiás vagyok, írni, olvasni és idegen nyelvet teljesen másként kellett volna tanulnom. Talán egy jobb budapesti iskolában ezt a hátrányt észre is vették volna, s akkor most jobban beszélhetnék angolul. A vidék tehát sok szempontból hátrány volt számomra. Viszont olyasmit is megtapasztaltam, amit a fővárosi kortársaim aligha. Olyan kis faluban nőttem fel, ahol egy jární tudó apróság egyedül is teljesen biztonságosan közlekedhet. Továbbá olyan családi házban cseperedtem, amelynek olyan nagy volt a kertje, hogy nem is volt kerítése. Így aztán a haverokkal már néhány éves korunkban elmentünk csatangolni, lestük a szárcsákat a nádasban. Legelőször ugyanis ornitológus akartam lenni.

Nyírtassi gyerekként ismerte ezt a szót?

Hogyne, Schmidt Egon könyvein nőttem fel, s a természetben minden madarat felismertem. Gyerekkorom legnagyobb boldogsága egy kará-

csonyi ajándékként kapott szovjet távcső volt. Nem is reméltem, hogy megkapom, ugyanis elég szegények voltunk. A családi örökség – a szüleim kertészmérnökök – és ezek a gyerekkori emlékek a gyökerei a mai „zöldpolitikai” elkötelezettségemnek, amiben teljes szívvel hiszek. Tehát az a vágyam, hogy a nagyváros közössége is élhessen majdnem annyira biztonságban, emberi közegben, jó levegőn, mint a kicsi faluban lakó emberek.

Már a gyerekkori emlékek is a politika felé viszik, nem beszélve az egyetemről, hiszen történelmet tanul a Károli Gáspár Egyetemen, közben átrándul az ELTE Társadalomtudományi karára. Majd 1995-től politikaelméletet is hallgat. Mindez a politikai pályára való tudatos felkészülésnek tűnik. Vagy a véletlen hozta így?

Kezdetben történésznek készültem. Rajongva szerettem, ámbar valójában nem a múlt érdekelt, hanem az abba ágyazódó jelen, s persze a jövő. Sokáig azt hittem, hogy aki a társadalmat meg akarja ismerni, annak elsősorban történelmet kell tanulnia. Azért mentem a Károli történelem szakára, mert máshová nem vettek fel, viszont kamaszként már nagyon el akartam kezdeni a saját életemet, ezért még a kollégiumot is vállaltam. A Károli számomra eléggé nyomasztó hely volt, ennek ellenére talán elvégeztem volna a történelem szakot, ha ettől nem veszi el a kedvem a latin alapvizsga... Miután akkor már a modern társadalom kérdései izgattak, elmentem az ELTE szociológia szakára, ahol viszonylag rövid időn belül kiderült, hogy leginkább a választók gondol-

kodásának megértése érdekelt. De itt is visszaköszönt a történelmi beágyazottság. A 2000-es évek elején ugyanis leginkább az foglalkoztatott, hogyan illeszkedik a hazai pártrendszer a 20. századi traumákhoz; illetve a Kádár-rendszer – mint fő törésvonal – kegyeltjei miért váltak a baloldal támogatóivá, a vesztesei pedig hogyan váltak a jobboldal híveivé. Ugyanis Magyarországon a politikai tagoltság alapját nem a közpolitikai, ideológiai kérdések képezték, hanem a történelmileg rögzült generációs vagy családtörténeti alapon meghatározott identitások.

Miért mondják sokan, hogy a jobboldali Orbán képes volt a baloldali Kádár helyébe lépni?

Talán azért, mert Orbán tekintélyuralmi, szoft diktatúrába hajló rezsimje tökéletesen megfelel az egy generációval későbbi nemzedéknek, az egykori balosoknak, de még a jobboldali tömegeknek is. A fiatalok viszont nem tudnak vele mit kezdeni, látnak egy pocakos, ősz hajú bácsit, aki ráadásul még fiatal demokratának is vallja magát. Mi talán még emlékszünk rá, hogy a rendszerváltáskor milyen beszédet mondott a Hősök terén, de a fiataloknak fogalmuk sincs erről. Nem véletlen, hogy a mai fiatal generáció szemében a Fidesz nagyon rosszul áll.

Az egyetem után a Medián kutatója, majd igazgatója lett. Azt tudjuk, hogy a jelenlegi kormány tagjainak gyakran a szemére hányják, hogy igazából nem volt munkahelyük, hiszen az egyetemről egyenesen a parlamentbe mentek dolgozni. Ön ezért keresett tisztas állást, mert dolgozni akart, mielőtt politikusnak áll?

Fel sem merült bennem, hogy politikus legyek, kutatónak készültem. Hiszek a valóság megismerhetőségében, vagyis tisztellem a mérhető tényeket. Amikor elvégeztem az egyetemet, a magyarországi politológia módszertanilag eléggé siralmas volt, nem nagyon kértek számon senkit, hogy igazolja az állításait. Én az amerikai típusú politikatudományban hiszek, ami hipotézisekből és adatokból, táblázatokból és regressziós egyenletekből áll, amivel a dolgok számszerűsíthetők. De a sok tény mögött ott a legfontosabb: a megértés. A szociológia a társadalmi cselekvés megértéséről szól. Ez a fajta felfogás része a politikusi karaktereknek is. Politizálni azért sem akartam, mert működött a III. Magyar Köztársaság, ami többé-kevésbé jól tűrhető alkotmányos rendszer volt, amit ugyan magam is rendszeresen kritizáltam, de ez a rendszer nélkülem is elég jól elketyegett. Ezen túl én csak egy zöldpárt tagjaként tudtam volna elképzelni a politikai létezésemet, de akkor ilyen párt Magyarországon nem létezett.

Viszont később lett, úgy hívták, hogy Lehet Más a Politika. Ki gondolta volna azt, hogy az LMP parlamenti párt lesz? Vagy ezt is megmérte?

Ez sokkal később történt. Valamikor 2009 előtt már világossá vált, hogy az addig szuperáló köztársaság rendszere meggyengült, majd elkezdett összedőlni. Megkockáztatom: a 2010-es választás előtt már halott volt a köztársaság. Ennek legkézenfekvőbb jele a Jobbik félelmetes áttörése volt. A másik vészjósló jel az alkotmányos kötelezettségek végletes meggyengülése, illetve eltűnése

volt. Az emberek, főleg a kisemberek, csalódtak az egész rendszerben. Tisztán láthatóvá vált, hogy ha a 2010-es választáson kikerekedik egy erős politikai akarat, akkor a féket és ellensúlyokat le fogja tiporni, mert az eszme, ami ennek ellen tudott volna állni, a társadalomban addigra lebomlott. Megszűnt a demokratikus intézmények társadalmi beágyazottsága, s emiatt bennem is súlyos félelmek fogalmazódtak meg a Fidesz várható kétharmados győzelmével kapcsolatban.

Ebben a helyzetben lépett be a politikába, ráadásul csatlakozott egy olyan párthoz, az LMP-hez, amelynek a parlamentbe jutása erősen kétséges volt. Nem lett volna biztosabb megélhetés, ha szociológus marad?

Engem a befagyott magyar pártstruktúra várható szétrobbanása tolt a politika felé. A Jobbik áttörése, a Fidesz várható túlereje és az LMP tervezett megalakulása. Egy zöldpárt megjelenésének az esélyeit alulbecsültem, ha nincs Schiffer András, aki elképesztő energiákkal próbált új embereket behozni az LMP csapatába, akkor egyáltalán nem biztos, hogy kimozdulok a komfortzónámból. Végül is 2009-ben beléptem az LMP-be, amit elsősorban erkölcsi köteletségemnek tartottam. Az ősz LMP-ben óriási morális és intellektuális érték volt, de hiányzott belőle az a praktikus politikai tudás, amit én addigra megszereztem. Fél évre rá én voltam a párt kampányfőnöke, és a választásra sikerült 1 százalékról 7,5 százalékra felvinni az LMP támogatottságát. Viszont én magam nem akartam bemenni a parlamentbe, amikor muszáj volt, emlékszem, az utolsó pillanatban

kérdeztem meg, tényleg, mennyit keres egy képviselő. Az összeg hallatán nem éreztem erős érvek a mandátum felvételét, de végül is akkor már nem volt megállás.

Mielőtt folytatnánk, érdemes arról is beszélni, hogy 2002-ben, tehát a szocialisták hatalomra jutásakor a Medgyessy-féle miniszterelnöki hivatal tanácsadója lett, s maradt még Gyurcsány idején is. Nem volt ez politikai szempontból életveszélyes?

Semmiképp, hisz a liberális Horn Gábor tanácsadója voltam. Az köztudott, hogy Horn nem pártkomisszárokkal vette körül magát, velünk elsősorban a kormányzás látókörét próbálta bővíttetni. A feladatot Török Gábor és más, ugyancsak különböző látásmódú ember társaságában láttam el. Élveztem mindezt.

Még csak be sem kellett lépni a liberális pártba?

Ez fel sem merült. Bár egyszer Horn Gábor kicsit feszengve beszélgetni hívott. Nem értettem, miért nem az irodájában, hanem egy kávézóban találkozunk. Végül némi hezitálás után megkérdezte, hogy akarok-e miniszter lenni. Isten bizony, hangosan röhögni kezdtem.

Milyen miniszter lehetett volna?

Környezetvédelmi, de akkor még nagyon fiatal voltam. Az ötletet tesztelték rajtam, de akkor ezt rossz viccnek éreztem.

Végül 2010-ben nagyot bukott a baloldali koalíció, az SZDSZ megszűnt, az MSZP meggyengült. Az LMP színeiben bejutott a parlamentbe, de a pártot csak két évig bír-

ta. Ma már elárulhatja, hogy a párt neve ellenére miért nem lett más a politika?

De más lett! Én például főpolgármester vagyok egy virtigli zöld programmal!

De hol van már az LMP? Még az alapító, Schiffer András is otthagya!

Az lehet, de a politika más lett! Sajnálom, ha szervezetként az LMP rossz köröket fut, és sajnos az én mai pártom, a Párbeszéd sem ostromolja az egeket. De a globális váló folyamat, a klímaváltozás ügye mégis csak zöld ügy, amiért az emberek ma már az utcára is hajlandók kivonulni. Az LMP nélkül a magyar választó erről sokkal kevesebbet tudna. Hozzáteszem, lényegében azal a programmal nyertem meg az önkormányzati választást, amit Jávor Benedek 2010-ben mint LMP-s főpolgármester-jelölt meghirdetett. Tíz év után csupán apróságokat változtattam rajta. A különbség annyi, hogy 2010-ben ez a zöld program 8 százalékot kapott, októberben már 51 százalékot. Vagyis a zöld gondolat igenis nagy hatással volt a magyar belpolitikára.

Azt viszont nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az egykori LMP egyszerűen szétverte magát, ma a parlamentbe sem jutna be. Ez nem számít?

Ennek ellenére zöldpárt mindenképpen lesz. Egy csomó olyan ok már megszűnt, ami a Párbeszéd és az LMP különállását indokolta. Szerintem a zöldpolitika szervezeti kereteit újra kell gondolni.

Azt mondja, hogy újra egyesíteni kéne a két pártot, tehát az LMP és a Párbeszéd csapatát?

Legalábbis az együttműködést újra kell gondolni, hisz ma két fél zöldpártunk van – nem lenne hasznosabb egy egész? Magyarországon a zöldpolitikának megvan az új generációs támogatottsága. Utat kell találni hozzá.

Szóval újra együtt lehet az LMP és a Párbeszéd?

Igen, ezen spekulálok!

Mielőtt a zöld programmal kampanyolt volna Budapestért, 2017-ben a szocialisták miniszterelnök-jelöltje lett. Ha jól emlékszem, ehhez kellett egy kis Unicum is, ami majdnem politikai zátonyra toltta az ön politikai karrierjét.

Az Unicum a DK-val való együttműködéshez kellett, de már ez is rég volt, tán igaz se volt. De tudomásul kell venni, hogy ebben a rendszerben, aki nem az ellenzéki összefogás mellé áll, az az Orbán-rendszert legitimálja, akár bevallja, akár nem. Ezt felismerve én voltam az első ellenzéki politikus, aki már 2011-ben elmondta, hogy teljes ellenzéki egység kell, különben a Fidesz a jövőben is minden szavazást meg fog nyerni. Ez a választási rendszer nyílt üzenete.

Ez a Jobbikkal kötendő technikai koalíció ötlete volt, a javaslat alapján egy csapatban focizott volna Zagyva Gyula, Schiffer András és Gyurcsány Ferenc. A Jobbik ekkor még szélsőséges párt volt. Gondolom, ránézett a választási adatokra, és mert másként nem jött ki a többség, ezért vetette fel az ötletet, ami 2011-ben kis híján a politikai karrierjébe került. Nem volt ez túl nagy kockázat?

Nem, ez óriási győzelem volt. A terv ugyanis megvalósult.

Néhány év azért kellett hozzá...

Igen, ez igaz, ahogy az is, hogy közben az ellenzék elvesztett egy csomó választást. Végül azonban az élet engem igazolt! Különben amikor először felvettem a technikai koalíció ötletét, tudtam, hogy ez nem lesz népszerű, s azzal is tisztában voltam, hogy szinte provokálom a teljes politikai osztályt. Azért vállaltam mégis a fekete bárány szerepét, mert tudtam, hogy más esély nincs a győzelemre.

Gondolom, a kis kockás papíron egyszerűen nem jött ki másként a többség, de a társadalom, a választók nem matematikusok. Mi volt mégis az első számítás alapja?

Egyetemi oktatóként tanítottam a választási rendszerek tankönyvi tételét, eszerint ha bármely politikai szisztémában létrehoznak egy új választási rendszert – ahogy a Fidesz megtette –, akkor a pártok és a szavazók még két választási cikluson keresztül a régi rendszer logikáját követve működnek. Az elmélet szerint tehát a résztvevőknek csak a második választás után esik le a tantusz, először inkább a választóknak, azután már a pártoknak is. Magyarországon biztosan ezt történt, mert a pártok nyilvánvalóan hiába tudták, hogy össze kell fogni, de ezt nem merték megtenni, sőt nyilvánosan még kimondani sem. Az összefogásról szóló belső vita az LMP-ben szó szerint pofozkodással végződött, de a Jobbik és az MSZP között legfeljebb üzengetés volt. Személyesen győzködtem Vona Gábort, hogy legalább tíz helyen lépjenek vissza, s ugyan-

ezt mi a baloldalon is megteesszük. Vona azonban valamiért tényleg azt hitte, hogy megnyeri a választást. Az eredményt ismerjük.

Az összefogás 2014-ben még korainak tűnt, de 2018-ban sem jött létre, pedig akkor már ön volt a baloldali miniszterelnök-jelöltje. A kudarc bórítékolható volt?

Természetesen. Összefogás híján a Fideszt csak akkor lehetett volna leváltani, ha van egy ellenzéki párt, amely az összes többi szavazóit, tehát minden változást akaró embert képes magához vonzani. Ilyen párt azonban nem létezett, de ha lenne, akkor annak a vezetőjét valószínűleg elvinnék a rendőrök. A mai hatalom aligha engedné, hogy egy ilyen párt megerősödjön. A Fideszt inkább a létező pártok koalíciójával lehet leváltani. Ehhez persze először szükség volt arra, hogy a Jobbik a jobbszélről középre meneteljen, ami mindenképp üdvös folyamat volt. Az is feltétele volt az összefogásnak, hogy a baloldali pártok „bezöldüljenek”. Minderre azért volt szükség, hogy legyen egy közös értéktartalom, amivel kiállhattunk a választók elé. Túl azon, hogy Orbán Viktor rendszerét nem szeretjük.

Végül egy kis párt társelnökéből lett a szocialisták miniszterelnök-jelöltje. Ez azért furcsa, mert Mesterházy idején, '14-ben még a jól kormányzó Bajnai Gordonról sem akartak hallani. Mi történt?

Nincs ebben semmi titok. Botka váratlan lemondása után vezető nélkül maradt a baloldal. Nekem ugyan nem voltak miniszterelnök-jelölti ambícióim, de amikor jelöltek, nem tehettem meg, hogy nem állok bele

a feladatba. Igyekeztem valamiféle ellenzéki egységet teremteni.

Lehet, hogy bebizonyosodott Platón igazsága: a jó vezető ismérve, hogy nem akar vezető lenni. Vagy csak jókor volt jó helyen?

Így is fogalmazhat, de ne felejtse el, hogy az indulásommal az MSZP–Párbeszéd-szövetség pár hónap alatt majdnem megduplázta a támogatottságát. Ami azonban ennél sokkal fontosabb, hogy a szociális demokrácia programját is képviselhettem, amiben mélyen hiszek. Azt nem tudom, hogy ezenkívül milyen programmal lehetne még választást nyerni, de szerintem csak azzal érdemes. Úgy érzem, hogy a demokrácia már említett válságának legfőbb oka, hogy a társadalmi viszonyainkban a köztársasági vonulat nem valósult meg. Ahol ugyanis csak a szavazófülkében van demokrácia, de nincs az oktatásban, az egészségügyben, és nincs a hétköznapi életben sem, abban az országban egyszerűen nincs demokrácia! Ezért is álltam elő a szociális demokrácia programjával, főpolgármesterként ma is ezt gyakorlom.

Mielőtt ezzel folytatjuk, érdemes szót ejteni a zuglói polgármesterségről, arról, hogy néhány ügyben a kormánypártok, más esetben a koalíciós partnerei nyomták le, mint a rajzszöveget. Egyesek állítólag még el is temették volna, de aztán végül jól vette az akadályt. Ha ez nincs, talán főpolgármester sem lehetne?

Nagyon nehéz öt év volt – utólag már elmondhatom –, de ezért nem hibáztatok senkit. Persze, ahol lehetett, a Fidesz keresztbe tett, de a szocialista frakció sem érzett tel-

jesen magáénak. Képviselem egy politikai agendát, amelyben nagyon hittem, mások megérteni sem akarták. A terveimet utópiának érezték, de végül azért létrehoztuk a főváros legprogresszívebb szociális rendszerét, komoly fejlesztések kezdődtek. Megteremtettük az önkormányzat átláthatóságát, és sorolhatnám tovább. Ezen túl a nyilvánosság elé tartam a gazdasági koalíció létrejöttét a Fidesz és a többi párt között.

A parkolási ügyre gondol, amit végül is az ön számlájára írtak?

Például, de említhetnék mást is. Miközben ezeket az ügyeket saját magam tettem ki, már csak azért is, mert a nyilvánosság előtt ezek könnyebben megoldhatók voltak. Valójában Zuglóban váltam politikussá, ott szereztem meg a taktikai érzéket, ha jobban tetszik, „dörzsöltséget” és stressztűrő képességet, megtanultam még „kavarni” is a háttérben, de ezt valójában nem szeretem. Ezért mertem belevágni a főpolgármesterségért indított kampányba.

Pedig már tíz éve benne volt a politikában, Zugló ebből az utóbbi öt év, előtte volt néhány kampány, mégis a polgármesterség volt az igazi tanulmányhely?

Talán azért, mert ott „élesben, vérre” mentek a dolgok, s nem csak elméletben kellett résen lenni. Korábban egyetemistaként, elemzőként vagy szakértőként megfigyelője voltam a politikának, s ezt nehéz volt felcserélni először a résztvevő-megfigyelői nézőpontra, majd a politikai akarat formálójának szerepére. Ez bennem sok apró lépésből álló folyamat során alakult ki. Talán gyerekesnek tűnik: korábban furcsa érzéssel jelentettem

ki, hogy politikus vagyok, ma viszont már minden rossz érzés nélkül tudom kimondani, hogy tíz éve vagyok közszereplő és politikus. Épp tíz éve, 2010 januárjától.

Most viszont benne van a mély vízben, és a „nagypolitika” formálója, óriási a nyilvánossága, a tét pedig hatalmas.

Nehéz ezt nem öntelten mondani, de szerintem azért vagyok most inkább a helyemen, mert a főpolgármesternek nagyon nagy a nyilvánossága. Ezen keresztül tudok célokat elérni. Mint már mondtam, megtanultam ugyan politikusként „kavarni”, de a mai napig nem ez az erősségem, hanem az, hogy kiállok az emberek elé, és érzem: a szavaim eljutnak hozzájuk, amit mondok, nyomot hagy bennük. Ha bemegyek a kormányülésre – akkor is, ha Orbán Viktor kormányával zárt ajtók mögött tárgyalunk –, az én erőm a nyilvánosságon keresztül, a választók bevonásán keresztül érvényesül. Mindez azért fontos, mert régóta meg vagyok győződve a képviseleti demokrácia válságáról. A választópolgárok – a mai információs korban – több beleszólást szeretnének a közügyekbe. Miután azonban erre nincs módjuk, mert javaslataik és kezdeményezéseik elakadnak a hatalom ellenállásán, ez komoly frusztrációt szül. Ez pedig aláássa a képviseleti demokráciát. Én viszont nagyon hiszek a részvétel elemeiben, velem lehet beszélgetni.

A technikai koalíció mellett a másik leleménye az ellenzéki előválasztás volt. Az ötlet már rég megszületett, de csak az önkormányzati választáson alkalmazták. Ilyen nehezen és lassan tanul a politikai osztály?

Engem ez a téma régóta, már egyetemű oktató koromtól foglalkoztat, mert pont a részvételiség növelése a válasz a képviselői demokrácia gyengülésének problémáira. A 2014-es választás előtt Bajnai Gordonnak szó szerint könyörögtem, hogy provokálja ki az előválasztást. Nem sikerült. Maradt a kamarillapolitika, ahol Bajnait – akit nagyon nagyra tartok – szó szerint megvezették, „megmattolták”. 2014-ben tehát nem jött össze az előválasztás, 2018-ban szintén nem sikerült. 2019-ben az önkormányzati voksolás előtt azt mondtam mindenkinek, hogy nem leszek főpolgármester, csak akkor, ha lesz előválasztás, amit megnyerek. Inkább elvesztek egy előválasztást, és nem leszek jelölt, mintsem a kocsák füstös mélyén jelöljenek, vagy mert kihúzzák a nevem egy kalapból. Ezt semmiképp nem akartam, s nemcsak a várható jogos kritikák miatt, hanem mert meg akartam küzdeni a jelöltségért. Ezért tehát lényegében megszaroltam a politikai szövetségeseket. Az előválasztásnak szerintem az volt a nagyon fontos üzenete, hogy az ellenzéki szavazók számára nincs olyan erős pártlojalitás, mint ahogy azt sokan gondolják. Ellenzéki szavazók vannak, változást akaró tömeg, amelynek vannak ugyan pártpreferenciái – bizonyos pártokat jobban szeret –, de összességében az ellenzék mellett kötelezte el magát, s nem valamelyik párt mellett. Ezért nyerhettem.

Úgy beszél, mint aki biztos volt a főpolgármesteri cím megnyerésében. Pedig elég sok buktató volt, s kellett hozzá némi mázli is. Erre már nem emlékszik?

Persze, volt egy nap, amikor nehezen éltem meg, hogy a DK mégsem engem támogat, pedig akkor még nem is volt saját jelöltje.

Viszont Kálmán Olga befutott, aki elég ismert ember, ezért akár komolyabb veszélyt is jelenthetett volna.

Emiatt egyetlen napig fájt a fejem, de aztán megéreztem, hogy meg fogom nyerni az előválasztást. Biztos voltam benne.

Miből gondolta?

Jobb jelölt voltam, mint Olga. És nem szeretnék álszerűen lenni, de várost vezetni más, mint egy politikai műsort. Az előválasztási győzelem legitimált engem, és kihozta belőlem azt a szuflát, ami kellett a győzelemhez. A célhoz vezető utolsó métereken már biztos voltam, hogy én leszek a főpolgármester, és a közgyűlés ellenzéki többségében is biztos voltam. Amikor a Fidesz háborús retorikájával próbáltak ijesztgetni, akkor mindenkit arról győzködtem, hogy velem Orbán Viktor ezt nem tudja majd megtenni.

Azt már tudjuk, hogy végül a választást megnyerte. A győzelem éjszakáján elhitte Orbán Vikornak azt az ígétét, hogy a kormányzat csak olyan döntést hoz majd, ami megfelel a fővárosban élőknek?

Abban az értelemben igen, hogy ez a mondás marad a kormány állandóan hangoztatott álláspontja, és biztos vagyok abban is, hogy többé-kevésbé kénytelen lesz ezt az elvi alapállást a gyakorlatban, tehát a valóságban is követni.

Nem napi vagy heti aktualitásokról szól ez az interjú, de érezhetően

puskaporos a levegő, a seregek felsorakoznak az ütközetekhez. Biztos abban, hogy a kormány és a főváros között nem robban ki tartós és pusztító háború?

Szerintem csak a szurkapiszka marad. Kétségtelen, még nem végleges Orbán Viktornak a fővárossal szemben alkalmazott stratégiája, de arra készülök, hogy fogcsikorgatva ugyan, de mégis inkább partneri viszonyra fog törekedni, még a színházak ügyében is.

Ez nem lefutott ügy?

Ne felejtse el, a fővárosi színházakat nem olyan könnyű legyőzni, s ebben nekünk is meghatározó szavunk lesz. A fővárosnak szóló hadüzenet nem érdeke a miniszterelnöknek, mert a háborúban ő is odaveszhet. Orbán saját politikai érdeke is, hogy elkerülje a hadiállapotot Budapesttel. Ebben a városban ugyanis másfél milliő szavazó él, s ez már rögtön hárommillió, ha a többi ellenzéki vezetésű települést is hozzáadjuk. Orbán Viktor bárkivel háborúzhat, Soros Györggyel, Brüsszellel, talán még az ufókkal is, de hárommillió magyar választó ellen a hivatalban lévő miniszterelnök sem harcolhat. A Fidesz pedig nem teheti meg, hogy az ország harmadának életterét elpusztítja. Az maga lenne a politikai harakiri.

Tényleg csak szurkapiszka lenne, ha elveszik az önkormányzat jogát, hogy az iparüzési adóról szabadon döntsön? Tényleg piszlicsáré ügy, ha a városok nem dönthetnek szabadon az építkezéseikről? Tényleg természetes, hogy Tarlós idején a kormány fizette az állatkerti Biodómot, most pedig már a fővárosnak kell? Nem túl fájdalmasak ezek az ütések?

Ezek az ütések sokkal kisebbek annál, mint amiket Tarlós kapott. A Fidesz főpolgármestere és a kormány között szerintem a mainál rosszabb volt a viszony, a saját emberével a Fidesz nemegyszer feltörölte a padlót. Ezt a nyilvánosság nem mindig tudta követni, de megidézhetném Demszky viszonyát is a mindenkori kormányokkal, ami ugyancsak kiélezett volt. A fővárosnak minden körülmények között az a dolga, hogy küzdjön a saját érdekeiért. Nem is várom el a kormánytól, hogy elem vörös szőnyeget terítve biztosítsa a sikeres főpolgármesteri működésemet. Viszont a Fidesz józan politikai érdeke azt kívánja, hogy a fővárosi választó ne azt érezze, hogy a kormány bünteti a fővárost. Márpedig ezt a hangulatot én nagyon könnyen létre tudom hozni. Viszont azért vagyok mégis az együttműködés pártján – ezzel esetleg saját szavazóimat is felbosszantva –, mert nem teszem meg azt a szívességet, hogy én szolgáltassam a casus bellit, tehát a háborús okot.

Az előbb néhány kemény kormányzati ütésről már beszéltem, de a Fidesz-propaganda máris azt dübörögi, hogy megígérte ugyan a stadionstopot, de aztán belecsempészte a kórházakat. Szóval a kommunikáció szintjén – elismeri vagy sem – már háború van. Tényleg nem érzi?

Azt tudtam, hogy miután főpolgármester leszek, már másnap téma lesz az atlétikai világbajnokság ügye. Ezért a stadionstopról szóló mondatom úgy hangzott, hogy amíg nem lesz minden kerületben CT, addig nem lesz a városban új stadion sem. A hangsúly nem azon volt, hogy ne legyen stadion, hanem hogy legyen

CT! És szeretném mondani, hogy lesz! Ugyanis a kormánnyal való megállapodás alapján – amit az év utolsó napján kormányhatározatban ki is hirdettek – az 50 milliárd forint elegendő arra, hogy jelentős mértékben csökkentsük a kórházi várólistákat. Ez egy nagyon nagy győzelem, hisz a rendszerváltás utáni évtizedek legjelentősebb járóbeteg-ellátási fejlesztése lesz. Miután a kormány a világbajnoksághoz ragaszkodott, mi megkértük az árát. Ezenkívül a stadionépítéssel párhuzamosan olyan zöldfejlesztések indulnak meg, amelyek abszolút az én programom részei. Csepelen ugyanis nagy parkot fogunk létesíteni, s az atlétikai beruházás sem csak egy stadion, hanem olyan sportlétesítmények együttese, ami a ferencvárosi emberek érdekeit szolgálja.

A nagy viták között van még a szuperkórház ügye, a Fidesz már kijelölte a helyszínt, igaz, a tömegközlekedés még nem túl jó, de megszervezhető. Nem presztízsvita ez?

A vita arról szól, hogy zöldmezős beruházásban épül-e a kórház, vagy sem. Ha úgy döntünk, hogy teljesen új intézmény épüljön, akkor nem tudok olyan fejlesztést támogatni, amit sem autóval, sem tömegközlekedési eszközzel nem lehet könnyen megközelíteni. Ha kell, mi magunk felajánlunk a kelenföldi pályaudvar környékén egy beépíthető területet. Ugyanakkor ezt álvitának is tartom, jelen pillanatban ugyanis nincsenek tervek, az építkezés sehol nem tart, az ellenzéknek tehát nem azért kellene vernie a harci dobokat, hogy hol lesz az épület. Inkább sürgetni kéne az építkezést. Ma úgy érzem, hogy ebből nem lesz semmi, csak a duma

megy. Az eddig bemutatott terveket ugyanis elég nehéz komolyan venni.

Majd elfelejtettem, nem kaptam választ a Biodómmal kapcsolatos kérdésre, mi lesz ennek a félkész állatkerti beruházásnak a sorsa?

Ez nehéz ügy, mert a Biodómra némileg joggal mondja a kormány, hogy az előző városvezetésnek, tehát Tarlósnak már odaadta azt a pénzt, amibe a beruházás kerül. Én meg joggal mondom, hogy bocsnak, de ez a beruházás valamiért folyamatosan drágul. Ráadásul az előző városvezetés nem én vagyok. Megörökölttem egy húszmilliárdos lyukat, de nagyon hosszú listám van arról, hogy a nevezett összeg még hány helyre kellene ebben a városban. Majd márciusban, amikor az épület elkészül, megpróbáljuk a helyes megoldást megtalálni, annyi bizonyos, hogy a fővárosnak erre nincs pénze. A további kölcsön felvételének nem vagyok híve, az előző garnitúra itthagyt nekünk egy 114 milliárdos fizetendő hitelt. Vagy itt van a Lánchíd-felújítás, amiből hiányzik 20 milliárd, de a 3-as metró felújításához is kéne még 10 milliárd.

Viszont a kormány néhány tétel rendezésére mintha nyitott lenne.

Legalábbis nem zárkóztak el, de megoldás még nincs.

Két villámkérdés az első két hónap főpolgármesteri ténykedéséről. Az egyik a hajléktalanok ügye. Ezt éppúgy nem oldotta meg, mint Tarlós. Nem is könnyű, hisz az sem jó, ha valahová bezárja az otthontalankokat, de az sem, ha az aluljárókban élnek. Van jó megoldás?

Gondolom, nem feltételezte, hogy egy harminc év alatt kialakult tár-

sadalmi krízist két hónap alatt meg tudunk oldani. Mindenesetre pluszpénzt adtunk a külön figyelmet igénylő embertársainkra, a legtöbben ugyanis azért maradnak télen is az utcán, mert betegség, alkohol és egyéb problémák miatt nem tudnak bemenni a szállóra. Illetve a hajléktalanoknak fenntartott lakóhelyek embertelen állapotban vannak, amin rövid időn belül változtatni fogunk, már folynak a munkálatok. Ezenkívül külön programot szeretnénk indítani a hajléktalan embertársaink integrálása érdekében. Ez nehéz munka, de haladunk. Csodát ebben az ügyben sem ígértem, viszont komplex, jó válaszokat igen.

A másik ilyen jelképes, a kampányban is felmerült ügy: a főváros patkánymentesítésére kötött több tízéves szerződést a Fidesz felrúgta, helyette új, drágábban dolgozó vállalkozót bíztak meg. Miközben a patkányok az utcákon randalíroznak. Szerette volna, ha Tarlós utolsó intézkedésként felmondja a szerződést, de eddig ön sem tette meg. Miért nem?

Szerencsére az időjárás miatt a téma ma kevésbé ég a körmünkre. Mindenképp új szerződést szeretnénk kötni, mert az érvényben lévő nem biztosítja a minőségi szolgáltatást. Várjuk a Közbeszerzési Döntőbizottság határozatát, amely lehetővé teszi az új szerződés megkötését, a régit pedig természetesen felbontjuk.

Sem a választási győzelme után, sem a kormánnyal való tárgyalása után nem hívták meg a közszolgálati magyar televízió és rádió műsoraiba. Ezekben két és fél hónap után megszólalhatott már?

Nem.

Komolyan mondja?

Persze, szóba sem került.

Pedig az országban közvetlenül önre szavaznak a legtöbben, tehát ön Magyarország legnagyobb legitimitású politikusa.

Akkor sem.

Mi a véleménye erről?

Mondanám, hogy megérik a pénzüket, de ez valójában nem igaz. Elköltenek 90 milliárdot évente, de a műsoraikat alig nézi, hallgatja valaki.

Mindenesetre a miniszterelnök minden héten vendége lehet a műsoroknak. Gondolt arra, hogy csinál médiát a fővárosnak, hogy legalább a legalapvetőbb információkat megkapják az választók?

Nekem csak a Facebook a média, eddig ezen keresztül tartottam a választókkal a kapcsolatot. Az interneten csaknem 70 ezer embert érek el, többen vannak, mint ahányan a közszolgálati híradót nézik. Egyébként a megnyert választás azt is bizonyítja, hogy a lakájmédia hatékonysága rendkívül alacsony. Az állampolgárokat pedig közvetlenül is meg tudjuk szólítani.

Gondolom, akad azért olyan szavazó, aki a Facebookon elérhetetlen, szívesebben figyeli még a hagyományos médiát. Nem lesz ilyen?

Egyelőre nem tervezünk ilyet, médiapolitikát inkább csinálunk. Szeretnénk, hogy ha a fővárosi cégek a sajtóban hirdetnek, akkor azt piaci alapon tegyék. Elsősorban a függetleneket fogjuk segíteni.

Közvetlen az ünnepek előtt, a főpolgármestertől szokatlan módon, találkozott a visegrádi országok ellenzéki főpolgármestereivel. Ezzel megteremti a párhuzamos külpolitikát?

Ez városdiplomácia, ebben az értelemben abszolút az én hatásköröm és természetes feladatom. Nagyon fontosnak érzem, hogy az unióban növekedjenek a városok által is elérhető kohéziós források, egyszerűen azért, mert lakóinak aránya gyors tempóban növekszik, s ezzel a jelentőségük is. A globális problémák a leggyorsabban a városokba gyűrűznek be, ezért a vezetők tudnak leg többet tenni a környezetszennyezés és a klímaváltozás ellen is. Ezért aztán szeretnénk egy olyan városi lobbist, amely a települések politikai súlyát növeli.

Miért pont a visegrádi fővárosokkal próbál lobbizni, hiszen vannak nagyobb befolyású világvárosok is?

A visegrádi régió nagyon speciális, ahol van egy az Európai Unió törekvéseit blokkoló kormányzati szövetség, mi viszont szeretnénk egy Európa-párti városi szövetséget létrehozni. Világossá szeretnénk tenni mindenkinek, hogy bár a kormányok is a politika legitim szereplői, de nem azonosak a nemzet egészével. Természetesen a régió fővárosai sem szeretnék kisajátítani a nemzet képviselését, de sok százezer vagy millió szavazóval a háta mögött ez a városi szövetség is hallatni akarja saját hangját. Természetesen Budapestnek is megvan a maga hangja az Európai Unió jövőjéről szóló vitákban.

Némileg meglepő hír volt az is, hogy levelet írt Áder Jánosnak, jelezve: ha az államfő aláírja a társada-

lombiztosítási törvény módosítását, akkor 700 ezer ember elvesztheti az orvosi ellátást. Ez is a főpolgármester dolga lenne?

Én a főváros érdekeit képviseltem, adott esetben a kormánnyal szemben. S felhívtam a figyelmet arra is, hogy a köztársasági elnök válaszában ténybeli tévedések vannak. Igaz ugyan, hogy ha valakinek nincs biztosítása, akkor is ellátják a kórházban, csak aztán utólag kiküldenek neki egy tízmilliós számlát, amibe belerokkan a családja. Önkormányzati vezetőként kötelességem kimondani, hogy a kormány rossz döntést hozott, amit aláírásával az államfő csak tetéztet.

Olyan érzésem van, mintha ezekkel a megnyilvánulásaival is az ellenzék vezérének szerepét vállalná. Jól gondolom?

Nem, pusztán arról van szó, hogy önkormányzati vezetőként nekem minden esetben meg kell szólalnom, ha a főváros lakóinak érdekei sérülnek.

Ez politikusi válasz, de közben egyelőre nem látszik, hogy ki lesz Orbán Viktor kihívója. Ezt a személyt fel kell építeni. Egyébként világos az, hogy milyen menetrenddel lehet eljutni a Fidesz megbuktatásához, egy újabb rendszerváltáshoz?

Az összefogás a parlamenti választás megnyeréséhez kevés, kell egy kicsiszolt közös program. Ezzel még nem állunk sehogy, az ellenzéknek egyelőre nincs meg a saját sztorija. Szükség van egy olyan politikára, amely megragadja az emberek képzeletét, ehhez majd jönnek a segítők, az aktivisták is. Végül olyan vezetőkre van szükség, akik képesek

közösségeket építeni. Ezeket tartom a legfontosabbnak, azzal a filozófiai alapvetéssel kiegészítve, hogy be kell vonni az embereket a politikába. Olyan programra van szükség, amely ismeri az emberek problémáját, és azokra hihető megoldást kínál. Nem a választást kell megnyerni, hanem az országot. Ehhez egy másik Magyarország víziójára

van szükség. Amíg az ellenzéknek nem lesz saját, közös sztorija, amíg nem lesz egy eszme, amire közösséget lehet építeni, és ebből szervezeti erőt kovácsolni, addig nem lesz választási győzelem. Persze kellenek olyan politikusok, akik mélyen meg vannak győződve arról, hogy igazuk van, s hisznek is abban, hogy tudnak nyerni. Az én példám erről szól.

Kolodko Mihály: Balta (Budapest, 2019)